

ધર્મજ હેરિટેજ કોલેબરેટિવ

સેન્ટર ફોર હેરિટેજ કન્ઝર્વેશન (CHC), CRDF અને અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન દ્વારા એક સંયુક્ત પહેલ.

વાર્ષિક રિપોર્ટ

એપ્રિલ ૨૦૨૨

આ રિપોર્ટ જૂન ૨૦૨૧થી લઈને
માર્ચ ૨૦૨૨ સુધીના સમયગાળામાં
CHC અને અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન
દ્વારા હાથ ધરાવેલી તમામ પ્રવૃત્તિઓનું
સારાંશ રજૂ કરે છે.

CHC CENTER
FOR HERITAGE
CONSERVATION

CRDF CEPT RESEARCH
AND DEVELOPMENT
FOUNDATION

પ્રવૃત્તિઓની સમયરેખા

જૂન ૨૦૨૧

ધર્મજ હેરિટેજ કોલેબરેટિવની વર્યુયલ ઔપચારિક શરૂઆત
પ્રસ્તાવિત પરિયોજનાઓનો પરિચય
યોગદાન મેળવવા માટેનું નિમંત્રણ

જુલાઈ ૨૦૨૧

સ્વયંસેવકો માટે નિમંત્રણ
શ્રી મોતીભાઈ ડાહ્યાભાઈ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયના લિખિત દસ્તાવેજોને તંત્રબદ્ધ કરવાનું કાર્ય

ઓગસ્ટ ૨૦૨૧

CEPT યુનિવર્સિટી દ્વારા શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓની શરૂઆત
મુખી ડેલુના માલિક સાથે CRDF અને અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશનનો બિનકાનૂની કરાર (MoU)

સપ્ટેમ્બર ૨૦૨૧

મુખી ડેલુન પ્રારંભિક આકારણી
મુખી ડેલુના પ્રારંભિક સુરક્ષણ માટેની વ્યૂહરચના

ઓક્ટોબર ૨૦૨૧

કાલિદાસ જેઠાભાઈ હાઉસના માલિકો સાથે CRDF અને અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશનનો બિનકાનૂની કરાર
કાલિદાસ જેઠાભાઈ હાઉસના પ્રારંભિક સુરક્ષણ માટેની વ્યૂહરચના

નવેમ્બર ૨૦૨૧

કાળીદાસ જેઠાભાઈ હાઉસની સાઇટ સ્કૂલ માટે દાન મેળવવાયુ
CEPT યુનિવર્સિટી દ્વારા હેરિટેજ વીકની પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન
મોડર્ન એડેન્જર્ડ આર્કાઇવ પ્રોગ્રામ (MEAP) અનુદાન માટેની પ્રારંભિક અરજી

ડિસેમ્બર ૨૦૨૧

કાળીદાસ જેઠાભાઈ હાઉસનું પ્રારંભિક સુરક્ષણ
કાળીદાસ જેઠાભાઈ હાઉસમાં 'ઓપન હાઉસ'નું આયોજન
CEPT વિન્ટર સ્કૂલ - 'હેરિટેજ અને ડિજિટલ ડોક્યુમેન્ટેશનની પદ્ધતિઓ'
MEAPના અનુદાન માટેની પ્રારંભિક અરજીની મંજૂરી

જાન્યુઆરી ૨૦૨૨

સેપ્ટ ઉનિવર્સિટી દ્વારા ધર્મજમાં ૭ ડિરેક્ટેડ રિસર્ચ પ્રોજેક્ટ (DRP)ની શરૂઆત

ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૨

MEAPના અનુદાન માટેની વિગતવાર અરજી
મુખી ડેલુની સાઇટ સ્કૂલ માટે દાન મેળવવાયુ

માર્ચ ૨૦૨૨

શ્રી મોતીભાઈ ડાહ્યાભાઈ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયમાં 'ધર્મજનો સાંસ્કૃતિક વારસો' પરિસંવાદનું આયોજન
મુખી ડેલુનું પ્રારંભિક સુરક્ષણ

ધર્મજ હેરિટેજ કોલેબોરેટિવ - પરિચય

ધર્મજ હેરિટેજ કોલેબોરેટિવ, સેન્ટર ફોર હેરિટેજ કન્ઝર્વેશન (CHC), CEPT રિસર્ચ એન્ડ ડેવેલપમેન્ટ ફાઉન્ડેશન (CRDF), અમદાવાદ અને અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન દ્વારા ધર્મજનો વારસો જાળવી રાખવાની એક સંયુક્ત પહેલ છે.

આ પહેલ હેઠળ ધર્મજના કીમતી વારસાનું સંરક્ષણ અને તેની જાળવણી યાર પ્રોજેક્ટ દ્વારા કરવામાં આવશે. આ પ્રોજેક્ટ માં શૈક્ષણિક, સંશોધન અને આ પ્રયાસને આગળ પ્રસાર કરવાને લગતી પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

સેન્ટર ફોર હેરિટેજ કન્ઝર્વેશન (CHC)

સેન્ટર ફોર હેરિટેજ કન્ઝર્વેશન (CHC), CEPT રિસર્ચ એન્ડ ડેવેલપમેન્ટ ફાઉન્ડેશન (CRDF), અમદાવાદ દેશમાં ઐતિહાસિક વારસાની જાળવણીની પ્રથા અને નીતિના સંશોધન, સલાહકાર અને ક્ષમતા નિર્માણમાં કેન્દ્ર બિંદુ બનવાની દ્રષ્ટિ ધરાવે છે. સંરક્ષણ અને સ્વનિર્ભરતાની નીતિશાસ્ત્રમાં મક્કમ વિશ્વાસ સાથે, કેન્દ્ર સ્વનિર્ભર અને ન્યાયોચિત નિરાકરણોનું નિર્માણ કરવા ઐતિહાસિક વારસાની પ્રથાઓને સાર્વજનિક રૂપે માર્ગદર્શન આપવા માગે છે.

સરનામું:

સેન્ટર ફોર હેરિટેજ કન્ઝર્વેશન (CHC)

એઈએસ બોઈસ હોસ્ટેલ પાસે

ઉનિવર્સિટી ગ્રાઉન્ડ, નવરંગપુરા

અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૯

ઈ-મેલ: chc@cept.ac.in

અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન

અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન એક બિન-નફાકારક સંસ્થા છે. ધર્મજના NRI વતનીઓ અને ભાવિ પેઢીઓની સંડોવણીને ધર્મજના 'હેરિટેજ હોમ્સ' અને સાર્વજનિક જગ્યાઓના પુનઃનિર્માણ અને પુનર્જીવિત દ્વારા અમલમાં લાવવાના દ્રષ્ટિકોણ સાથે સ્થાપના કરવામાં આવી છે, જેમાં 'રોહડેશિયા હાઉસ' સંરક્ષણ પહેલ અને સાંસ્કૃતિક પ્રવાસન વિષે જાગૃતિ લાવવા માટે સાંસ્કૃતિક પ્રસંગો અથવા વર્કશોપના આયોજન દ્વારા ભારતીય-આફ્રિકન જોડાણની વાર્તા કહેવાનું પ્રથમ ઉદાહરણ છે.

સરનામું:

અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન

હોટેલિયા હાઉસ, સ્ટેશન રોડ

અખાડાની સામે

ધર્મજ, આનંદ - ૩૮૮૪૩૦

સાંસ્કૃતિક વારસાનો ડિજિટલ ઇન્ટરેક્ટિવ નક્શો

આ પ્રોજેક્ટની કલ્પના એક ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ તરીકે કરવામાં આવી છે જે ધર્મજના રહેવાસીઓ અને વતનીઓને તેમના વતનના ઇતિહાસ અને વારસા સાથે વર્ચ્યુઅલ રીતે અન્વેષણ કરવા, તેના વિશે જાણવા અને પુનઃજોડવામાં સક્ષમ બનાવે છે. ઇન્ટરેક્ટિવ નક્શો સાંસ્કૃતિક વારસાની સંપત્તિ, મૌખિક વર્ણનો અને ધર્મજની પરંપરાગત જ્ઞાન પ્રણાલીના ડિજિટલ ભંડાર તરીકે સેવા આપશે. આ પ્લેટફોર્મ રહેવાસીઓ અને વતનીઓને સ્થળ અને તેના લોકો વિશેની માહિતી અને આંતરદૃષ્ટિ આપી નક્શામાં યોગદાન આપવાની તક આપશે.

હાથ ધરાવેલી પ્રવૃત્તિઓ

ફાઉન્ડેશન સ્ટુડિયો (સેમેસ્ટર ૧)

ઓગસ્ટ - ડિસેમ્બર ૨૦૨૧

માસ્ટર્સ ઇન કન્ઝર્વેશન એન્ડ રિજનરેશન (MCR)

ફેકલ્ટી ઓફ આર્કિટેક્ચર, સેન્ટ યુનિવર્સિટી

આ સ્ટુડિયો સ્થાપત્યવિષયક વારસાના સંરક્ષણની જટિલતાઓ સાથે જોડાવાની વિદ્યાર્થીઓની ક્ષમતા વિકસાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે તેઓને આવશ્યક કૌશલ્યો અને સંરક્ષણ પ્રક્રિયાઓની સમજ આપવા પર કેન્દ્રિત છે. વિદ્યાર્થીઓએ નીચેની પ્રક્રિયાઓ દ્વારા ધર્મજના ઐતિહાસિક કેન્દ્રમાં ત્રણ સ્થળોમાં કામ કર્યું - મોતીભાઈ ડાહ્યાભાઈ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય, આથમણી ખડકી અને અરબિંદો ભુવન (કલોક ટાવર હાઉસ).

ડોક્યુમેન્ટેશન: ત્રણેવ સાઇટની માપણી અને વિગતો મેનુયાળ અને ડિજિટલ ડોક્યુમેન્ટેશનના સાધનો અને તકનીકોના ઉપયોગથી મેળવાઈ હતી. વિદ્યાર્થીઓએ વિગતો મેળવવાની અને તેનું વ્યવસ્થિત પ્રદર્શન કરવા માટે સામાન્ય પદ્ધતિઓ સાથે ફોટોગ્રામેટ્રી, GPS રેકોર્ડિંગ અને 3D LIDAR સ્કેનિંગ જેવી ડિજિટલ ટેકનોલોજીનું પણ અન્વેષણ કર્યું.

મટીરિયલની સમઝણ: ત્રણેવ સાઇટ પર પારંપરાગત બાંધકામમાં વપરાતી સામગ્રી, તેની લાક્ષણિકતાઓ, તેની આવરદા અને તેની અધોગતિની પ્રક્રિયાઓ વિષે અન્વેષણ અને લેબોરેટરીમાં વિશ્લેષણ દ્વારા વિસ્તારપૂર્વક સમાઝ મેળવામાં આવી. વિદ્યાર્થીઓએ ઐતિહાસિક ઇમારતોના બાંધકામમાં વપરાયેલી સામગ્રીને અનુરૂપ સંરક્ષણ માટેની યોગ્ય પદ્ધતિઓનો પ્રસ્તાવ મૂકી શક્ય હતા.

વિશ્લેષણ: ઐતિહાસિક તત્વોના અભ્યાસ માટે સાધનો અને પદ્ધતિઓ, ઇમારતો, વિસ્તારો, પરિસરો અને લેન્ડસ્કેપ, પસંદ કરેલી સાઇટ્સ પર લાગુ કરવામાં આવ્યા હતા. વિદ્યાર્થીઓએ રચનાત્મક દ્રશ્યો દ્વારા ઐતિહાસિક ઇમારતો અને તેના પરિસરનું અને તેના સાથે જોડાયેલા ઐતિહાસિક મૂલ્યોની ઓળખનું વિશ્લેષણ રજૂ કર્યું

અર્બન રિજનરેશન સ્ટુડિયો (સેમેસ્ટર ૩)

ઓગસ્ટ - ડિસેમ્બર ૨૦૨૧

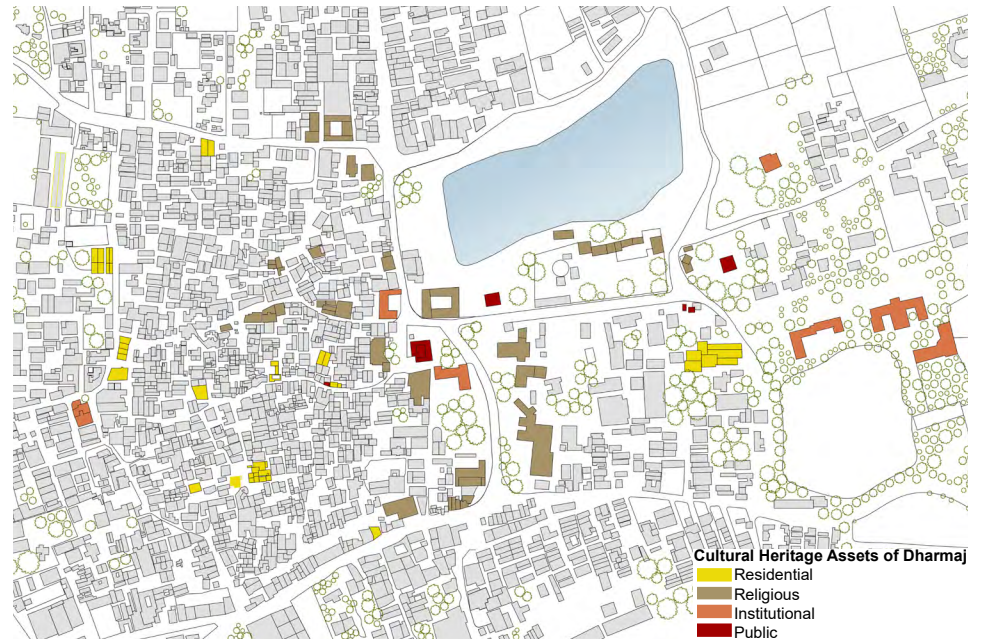
માસ્ટર્સ ઇન કન્ઝર્વેશન એન્ડ રિજનરેશન (MCR)

ફેકલ્ટી ઓફ આર્કિટેક્ચર, સેન્ટ યુનિવર્સિટી

સ્ટુડિયો એ વિચારધારા પર આધારિત છે કે ઐતિહાસિક શહેરો ભૌતિક, પર્યાવરણીય, સામાજિક પ્રક્રિયાઓ અને આર્થિક અને સાંસ્કૃતિક પરિવર્તનથી સતત આધિન છે અને આની અંદર સ્થિત ઐતિહાસિક વિસ્તારોમાં આ પરિવર્તનનું યોગ્ય પદ્ધતિઓથી સંચાલન કરવું જરૂરી છે. મુખ્ય ઉદ્દેશ કન્ઝર્વેશનની દ્રષ્ટિએ ઐતિહાસિક વિસ્તારોથી જોડાયેલા જટિલ વર્ણનોને સંબોધિત કરવા પર છે. વિદ્યાર્થીઓએ ધર્મજ અને તેના પરિવર્તન માટે જવાબદાર ત્યાંનાં રેહવાસીઓ અને સહભાગીઓ સાથે પરામર્શ, ડોક્યુમેન્ટેશન, મેપિંગ, સાંસ્કૃતિક વરસને દર્શાવતા શહેરને લગતાં તત્વો દ્વારા ધર્મજના ઐતિહાસિક વિસ્તારની શોધખોલમાં જોડાયા.

આર્કાઇવલ રિસર્ચ, સાઇટ પર કરવામાં આવેલું અવલોકન અને વાતચીત દ્વારા ધર્મજની ઉત્ક્રાંતિ અને તેની લાક્ષણિકતાઓ દર્શાવતી એક ઐતિહાસિક સમયરેખા અને બહુવિધ વિશ્લેષણાત્મક નકશા બનાવવામાં આવ્યા. ત્યાર બાદ ધર્મજના મહત્વપૂર્ણ સાંસ્કૃતિક વારસાની સંપત્તિ, તેનો ઇતિહાસ અને તેનો રેહવાસીઓ અને વાતનીઓ જોડે સંબંધ ઓળખવામાં આવ્યા. ધર્મજના ઐતિહાસિક વિસ્તારને લગતા સમસ્યાઓ અને સાંસ્કૃતિક વારસા પર આ સમસ્યોની અસર સાઇટ પર અવલોકન અને રેહવાસીઓ જોડે પરામર્શથી ઓળખવામાં આવી. દરેક વિદ્યાર્થીએ એક સમસ્યા અથવા મુદ્દો લઈ યોગ્ય પદ્ધતિઓ વાપરી તેને ઊંડાણમાં સમાજી તેનું વિશ્લેષણ કરી ઐતિહાસિક વિસ્તારોનું સંરક્ષણ કરી તેને પુનર્જનન કરવા માટેનો પ્રસ્તાવ તૈયાર કર્યો.

ધર્મજમાં હેરિટેજ વીક - ૨૧મી નવેમ્બર ૨૦૨૧

અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશનની ટ્રેસિંગ રૂટ્સ ૩.૦ ની પહેલની હેઠળ, હેરિટેજ વીક ૨૦૨૧ના દરમિયાન અર્બન રિજનરેશન સ્ટુડિયો ના વિદ્યાર્થીઓએ તેમના ચાલુ શૈક્ષણિક કામના અવતરણો પ્રસ્તુત કર્યા. ધર્મજના સાંસ્કૃતિક વારસાને દર્શાવતો એક નકશાનું હૈદેશીય હાઉસમાં પ્રદર્શન કર્યું. સાથે સાથે 'તમાકુ અને તેની દ્વિઅર્થી ઉત્ક્રાંતિ' વિષે પ્રસ્તુતીકરણ અને ધર્મજના ઇતિહાસના વિલીન થયેલા વૃતાંતો વિષે એક હેરિટેજ વોક કરવામાં આવ્યા હતા. આ પ્રસંગમાં ચરોતર અને ધર્મજના રેહવાસીઓ અને વતનીઓ અને પ્રદેશમાથી હેરિટેજના ઉત્સાહીઓ જોડાયા હતા.

હાલની પ્રવૃત્તિઓ

ડિરેક્ટેડ રિસર્ચ પ્રોજેક્ટ (DRP)

જાન્યુઆરી-મે ૨૦૨૨

મસ્તેર્સ ઇન કન્ઝર્વેશન એન્ડ રિજનરેશન (MCR)

અને મસ્તેર્સ ઇન આર્કિટેક્ચરલ હિસ્ટ્રી એન્ડ થિયારી (MAHT)

ફેકલ્ટી ઓફ આર્કિટેક્ચર, CEPT યુનિવર્સિટી

MCR અને MAHTના વિદ્યાર્થીઓએ હાલમાં ધર્મજમાં વ્યક્તિગત માર્ગદર્શિત રિસર્ચ પ્રોજેક્ટ્સ પર કામ કરી રહ્યા છે. આ પ્રોજેક્ટ્સ હેઠળ મેળવેલી માહિતી તથા તેનું વિશ્લેષણ ધર્મજના વરસને લાગતો ડિજિટલ ઇન્ટરેક્ટિવ નકશામાં શામેલ કરવામાં આવશે.

કન્ઝર્વેશન સાઇટ સ્કૂલ

કન્ઝર્વેશન સાઇટ સ્કૂલ એક એવી પહેલ છે જે એચ વિચાર પર આધારિત છે કે ઐતિહાસિક મહત્વ ધરાવતી મૂલવાન જગ્યાઓ ક્યાંક નિયમિત વપરાશ કે જાળવણી માટે જરૂરી ભંડોળ તથા અન્ય સંસાધનો ના અભાવે મૃતપ્રાય હાલતમાં આવી જાય છે. આ મિલકતોની જાળવણી અને સંરક્ષણ કરવાની સામૂહિક જવાબદારી મૂળરૂપે નાગરિકોની છે. આ મિલકતો ઐતિહાસિક જ્ઞાનનું ભંડાર પ્રસ્તુત કરે છે અને કંસર્વેશન માટેની તાલીમ તથા જ્ઞાન ફેલાવા માટેની તક આપે છે.

આ પહેલ સ્થાનિક રહેવાસીઓ, હેરિટેજ વ્યાવસાયિકો, આર્કિટેક્ટ્સ, સાઇટ મેનેજર્સ, કારીગરો અને વિદ્યાર્થીઓને વર્કશોપ, ટ્રેક અભ્યાસક્રમો અને સ્વયંસેવી તકો દ્વારા સક્રિયપણે જોડવાનો પ્રયાસ કરે છે. મોટો ઉદ્દેશ્ય તાલીમ અને ક્ષમતા નિર્માણ દ્વારા ધર્મજમાં વારસાના સંરક્ષણ માટે પગલાં લેવાનો છે. એકવાર સંરક્ષિત થઈ ગયા પછી, સમુદાય પરામર્શની પ્રક્રિયા અને માલિકની સંમતિના આધારે સાઇટ માટે નવો ઉપયોગ પ્રસ્તાવિત થઈ શકે છે.

DHC હેઠળ, ધરમજમાં ઘરની માલિકી ધરાવતા અને એ ઘરોમાં મરામત અને સુધારો કરાવા ઈછતાં લોકોને સંરખશનની પ્રક્રિયાનું પ્રદર્શન બતાવવા માટે બે સાઇટ સ્કૂલ અપનાવામાં આવી છે. CHC, CRDF અને અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન બન્નેવ સાઇટના માલિકો સાથે એક બિનકાનૂની કરાર (MoU) હેઠળ આ સાઇટ સ્કૂલોમાં શૈક્ષણિક અને પ્રસારને લગતી પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા ઇમારતનું કાળજીપૂર્વક સંરક્ષણ કરવામાં આવશે. ધરમજમાં ઘરની માલિકી ધરાવતા અને એ ઘરોમાં મરામત અને સુધારો કરાવા ઈછતાં લોકો માટે એક પહેલ. આ પહેલ હેઠળ શૈક્ષણિક અને જન પ્રસારની પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા સંરક્ષણની પ્રક્રિયાનું નિદર્શન આપવામાં આવશે.

Site School 1: Kalidas Jethabhai House

Site School 2: Mukhi Delu

સાઇટ સ્કૂલ ૧

કાળીદાસ જેઠાભાઈ હાઉસ

ધર્મજના ઐતિહાસિક વિસ્તારમાં આવેલી આ જગ્યા કાળીદાસ જેઠાભાઈ પટેલના વારસદારોની માલિકીની છે. ઇમારત એક બે માળનું સંયુક્ત માળખું છે જેમાં લાકડાની ફેમિંગ અને ઈંટની દિવાલો છે. ઇમારતના એક ચોક થી અલગ થયેલા બે ભાગ છે જેમાંથી એક ગંભીર રીતે જર્જરિત છે. વર્ષોથી, ઇમારતને સતત દુરુપયોગ, હવામાનની અસરો અને તેના સમારકામ અને જાળવણી માટે ભંડોળ અને સંસાધનોની અછતને કારણે નોંધપાત્ર નુકસાન થયું છે.

હાથ ધરાવેલી પ્રવૃત્તિઓ

સુરક્ષણની વ્યૂહરચના

સપ્ટેમ્બર ૨૦૨૧માં, CHC ટીમ દ્વારા ઇમારત અને તેના પરિસરનું પ્રારંભિક દૈનિક વિષયક મૂલ્યાંકન બહુવિધ સાઇટ વિઝિટ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. અવલોકન અને સ્ટ્રક્ચરલ નિષ્ણાતો જોડે પરામર્શના આધારે, ટીમે તારણ કાઢ્યું કે ઇમારતના આગલા ભાગને સુરક્ષિત કરી તેનું સમારકામ અને છેવટે, સંરક્ષણ કરી શકાય છે. તેમ છતાં, તેનો પાછલો ભાગ અત્યંત જર્જરિત અવસ્થામાં હોવાને કારણે તેને કાળજીપૂર્વક તોડી, તેના પુનઃનિર્માણ માટે ઉપયોગમાં લેવા માટે તેના તત્વો અને મકાન સામગ્રીને સુરક્ષિત રીતે સંગ્રહિત રાખવાની જરૂર છે.

નવેમ્બર ૨૦૨૧માં, ધરના માલિકો પાસેથી ફંડ્સ પ્રાપ્ત થયું જેણે DMC ને આગલા ભાગની સુરક્ષા હાથ ધરવા અને ત્યારબાદ સાઇટ પર એક ઓપન હાઉસનું આયોજન કરવા સક્ષમ બનાવ્યું.

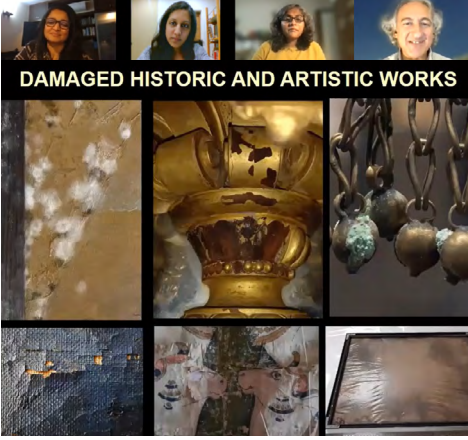
ઇમારત અને પરિસરનું સુરક્ષણ

આ જગ્યાને સુરક્ષિત કરવાનું કામ ૧૩મી થી ૧૬મી ડિસેમ્બર ૨૦૨૧ દરમિયાન હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. ઇમારતના આગલા ભાગને બહારથી તેમજ અંદરની બાજુથી ટેકા મારવામાં આવ્યા છે જેથી કરીને તેનો રસ્તા તરફનો ઝુકાવ રોકાઈ જાય. ખુલ્લા માઈદાન તરફ આવેલી આ ભાગની બાજુની દીવાલને પણ ટેકાના આધારે સુરક્ષિત કરવામાં આવી છે. સ્થળ પર મુલાકાતીઓ અને કામદારોની સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટે ઇમારતના અમુક વિસ્તારો જેમ કે આગળના ભાગનો ઉપરનો માળો અને સમગ્ર પાછળનો ભાગ બંધ કરવામાં આવ્યા છે.

કાળીદાસ જેઠાભાઈ હાઉસમાં 'ઓપન હાઉસ'

શુક્રવાર, ૧૭મી ડિસેમ્બર ૨૦૨૧ના રોજ ઓપન હાઉસનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. કોવિડ-૧૯ પ્રોટોકોલને અનુસરીને ચાર ટાઈમ સ્લોટમાં સાઈટ પર સત્રો યોજાયા હતા. આ પ્રસંગએ DHC ને સમુદાયના સભ્યો સાથે વાર્તાલાપ કરવાની અને સ્થાનિક રીતે પહેલ વિશે વાત ફેલાવવાની તક આપી. ચરોતર પ્રદેશમાં અને તેની આસપાસની આર્કિટેક્ચર કોલેજોના વિદ્યાર્થીઓ અને ફેકલ્ટી સભ્યોની સહભાગિતાથી હેરિટેજની સુરક્ષાના પ્રશ્નો પર રસપ્રદ વાર્તાલાપ થયો. CSMVS મ્યુઝિયમ આર્ટ કન્ઝર્વેશન સેન્ટર, મુંબઈ ખાતે કલા સંરક્ષણ, સંશોધન અને તાલીમના વડા અનુપમ સાહ દ્વારા 'ક્રૌંટબિક વારસાની સંભાળ અંગેના પ્રશ્નોના જવાબો' પર ઉદ્ઘાટન વાર્તાલાપ આપવામાં આવ્યો હતો.

DAMAGED HISTORIC AND ARTISTIC WORKS

ઓનલાઈન હાજરી આપવા ઈચ્છતા પ્રતિભાગીઓ માટે સાંજે ૬-૭:૩૦ વાગ્યા સુધી વર્ચ્યુઅલ ઓપન હાઉસનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. CHCના કેન્દ્રના વડા અને મુખ્ય સંશોધક ડૉ. જીજ્ઞા દેસાઈએ ધર્મજ હેરિટેજ કોલાબોરેટિવ અને કન્ઝર્વેશન સાઈટ સ્કૂલ પહેલનો પરિચય કરાવ્યો. CHC ખાતે ધર્મજ હેરિટેજ કોલાબોરેટિવના સંયોજક આશના પટેલે સાઈટ સ્કૂલમાં અત્યાર સુધી હાથ ધરેલ કાર્ય અને આગળના માર્ગની રજૂઆત કરી હતી. અનુપમ સાહ દ્વારા વાર્તાલાપ સાથે સત્રનું સમાપન થયું અને ત્યારબાદ તેમની સાથે વિચારપ્રેરક પ્રશ્ન અને જવાબનું સત્ર થયું.

'હેરિટેજ અને ડિજિટલ ડોક્યુમેન્ટેશનની પદ્ધતિઓ' પર વર્કશોપ

૨૦મી - ૨૫મી ડિસેમ્બર ૨૦૨૧ દરમિયાન યોજાયેલી પાંચ દિવસીય વર્કશોપની શરૂઆત આર્કિટેક્ચરલ ફોટોગ્રાફીના પરિચય સાથે થઈ હતી, બીજા દિવસે ફોટોગ્રામેટ્રી તરફ આગળ વધીને ત્રીજા દિવસે પોસ્ટ-પ્રોસેસિંગ અને ચોથા અને પાંચમા દિવસે 3D લેસર સ્કેનિંગ કરાવવામાં આવ્યું. ઐતિહાસિક ઇમારતોની તસ્વીરો લેવાનું કામ જટિલતાના બહુવિધ સ્તરો પ્રસ્તુત કરે છે. ફોટોગ્રાફી, ફોટોગ્રામેટ્રી, એરિયલ મેપિંગ અને 3D લેસર સ્કેનિંગમાંથી એકત્ર કરાયેલ પરિણામ વચ્ચેની વિવિધ સચોટતા અને સુસંગતતાની તુલના કરી શકવાની સંભાવના છે. આ પ્રક્રિયાના પરિણામનો ઉપયોગ જાગૃતિ લાવવા માટે થઈ શકે છે.

હાલની પ્રવૃત્તિઓ

પાછળના ભાગને કાળજીપૂર્વક તોડી પાડવાની અને સાઇટના સંરક્ષણ તરફના આગળના પગલાં તરીકે સાઇટ પર સામગ્રીનું સંગ્રહ રાખવા માટે સ્ટોરેજ શેડ બનાવવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. સ્થળ પર શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓનું સમયપત્રક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે.

સાઇટ સ્કૂલ ૨

મુખી ડેલુ

મુખી ડેલુ ધર્મજના ઐતિહાસિક વસાહતના સૌથી જૂના ભાગોમાંના એક અથમની ખડકી પાસે આવેલું છે. ઇમારત એ એક સંયુક્ત માળખું છે જે વર્ષ ૧૯૦૭માં બાંધવામાં આવ્યું હતું જેમાં લાકડાની જટિલ કોતરણી અને ઇંટની દિવાલો સાથે લાકડાના ફેમિંગનો સમાવેશ થાય છે. ત્રણ માળની આ ઇમારતમાં લાંબા સમયથી વસવાટ, જાળવણી અથવા સમારકામ કરવામાં આવ્યું નથી જેના કારણે તેના ભાગો અત્યંત નાજુક બની ગયા છે અને તે પડી જવાના જોખમમાં છે.

હાથ ધરાવેલી પ્રવૃત્તિઓ

સુરક્ષણની વ્યૂહરચના

સપ્ટેમ્બર ૨૦૨૧ માં, નિષ્ણાતો સાથે પરામર્શ કરીને CHC ટીમે સાઇટની સ્થિતિનું ઈજિવિષયક મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને તેને સુરક્ષિત કરવા માટે તબક્કાવાર વ્યૂહરચના તૈયાર કરી છે જેમાં દરેક લાકડાના બીમને ટેકા આપવાનો અને પેરાપેટને કાળજીપૂર્વક તોડી નાખવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.

ઇમારત અને પરિસરનું સુરક્ષણ

સ્થળની સુરક્ષાનો પ્રથમ તબક્કો ૨૪મી માર્ચ ૨૦૨૨ના રોજ શરૂ થયો હતો. સૌથી નીચેના માળની દરેક બીમની આજુ બાજુ વોલ પ્લેટ દોડાવામાં આવી છે. મૂળ હેતુ ઇમારતના વધુ બગાડને ટાળવા માટે જર્જરિત સ્થિતિમાં રહેલા બીમો પર આવતો ભાર હલકો કરવાનો છે. ધર્મજ ખાતે કન્ઝર્વેશન સાઇટ સ્કૂલની પહેલ વિશે સમજવા અને જાણવા માટે સુરક્ષણ પ્રક્રિયા દરમિયાન મુલાકાતીઓને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. CHC ટીમ તેમજ મુલાકાતીઓ દ્વારા સ્થળ પર સુરક્ષા પ્રોટોકોલનું સખતપણે પાલન કરવામાં આવ્યું હતું.

હાલની પ્રવૃત્તિઓ

કાળજીપૂર્વક તોડાણ

ઇમારતના ત્રીજા માળનું પેરાપેટ ગંભીર રીતે જર્જરિત અને અનિશ્ચિત સ્થિતિમાં હતું. આ તત્વોને કાળજીપૂર્વક વ્યવસ્થિત પ્રક્રિયા દ્વારા અને CHC ટીમની દેખરેખ હેઠળ કાઢવામાં આવ્યા હતા.

સાઇટ માટે તાત્કાલિક પગલાં તરીકે ડિજિટલ ડોક્યુમેન્ટેશન અને ઇમારતની હાલ સ્થિતિનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

પુસ્તકાલયનું પુનરુત્થાન

આ પહેલનો ઉદ્દેશ ધર્મજના રહેવાસીઓ માટે મોતીભાઈ ડાહ્યાભાઈ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયનું આધુનિકીકરણ કરવાનો છે જેમાં ધર્મજના ઇતિહાસ અને વારસા પર પુસ્તકો અને આર્કાઇવલ સંસાધનોની સુલભતા સાથે સંરક્ષક સ્થળ તરીકે સંગ્રહિત કરવા માટે સંગ્રહમાંથી દુર્લભ પુસ્તકોને સમાંતર રીતે ડિજિટાઇઝ કરવાનો છે. ૧૩મી જૂન, ૨૦૨૧ના રોજ શ્રી એમ.ડી. સર પુસ્તકાલય, ધર્મજની પ્રાથમિક મુલાકાત દરમિયાન, DHCની ટીમના સભ્યોએ જાણ્યું કે આ સ્થળ પ્રદેશ માટે ઐતિહાસિક મૂલ્ય ધરાવે છે. પુસ્તકાલયનો નોંધપાત્ર સંગ્રહ અને ઇમારત પ્રદેશના નેતાઓ દ્વારા શિક્ષણ તરફના સંસ્થાકીય દબાણને દર્શાવે છે. નિષ્ણાતોએ ત્રણ પ્રોજેક્ટનો પ્રસ્તાવ આપ્યો છે:

A) પુસ્તકાલય ના સંગ્રહ નું ડિજિટલ આર્કાઇવ

આર્કાઇવની પ્રકૃતિ, તેનું મૂલ્ય અને વર્તમાન સુલભતાની ઓળખ કરવી અને બાહ્ય ફાંડિંગના સમર્થનથી મૂલ્યવાન સંસાધનનું ડિજિટાઇઝેશન કરવું.

B) ઇમારત અને સાઇટનું કંસર્વેશન અને રિજનરેશન

શ્રેણીબદ્ધ તાલીમ અને ક્ષમતા નિર્માણ કાર્યક્રમો દ્વારા ઇમારતનું સંરક્ષણ કરવું અને તેના જીવનને લંબાવવા માટે સતત સમારકામની સુવિધા માટે જાળવણી માર્ગદર્શિકા તૈયાર કરવી.

C) રિસોર્સ સેન્ટર ની સ્થાપના

આ ક્ષેત્રના ઇતિહાસ, સ્થાપત્ય, ઇકોલોજી અને પર્યાવરણ વિશે વધુ જાણવાના હેતુથી વિદ્વાનો, વિદ્યાર્થીઓ અને વ્યાવસાયિકો માટે મુલાકાત લેવા માટે કેન્દ્રને એક મહત્વપૂર્ણ એન્કર બનાવવા સક્ષમ બનાવવું.

હાથ ધરાવેલી પ્રવૃત્તિઓ

સ્વયંસેવકની સંડોવણી

૮૫૦૦ થી વધુ પુસ્તકો ધરાવતા પુસ્તકાલય સંગ્રહને સૂચિબદ્ધ કરવામાં DHC ને સમર્થન આપવા માટે જૂન ૨૦૨૧ માં સ્વયંસેવકોની સહભાગિતા માટે જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. ઓગસ્ટ ૨૦૨૧ સુધીમાં આ સંગ્રહની લગભગ ૩૦% સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી જેથી સંગ્રહની પ્રકૃતિ અને સુલભતાને ઓળખવા તરફ એક પગલું આગળ ચિહ્નિત થયું હતું. સંગ્રહ પર આગળનું કામ DHCને પ્રોજેક્ટ માટે ફાંડિંગ મળ્યા બાદ હાથ ધરવામાં આવશે.

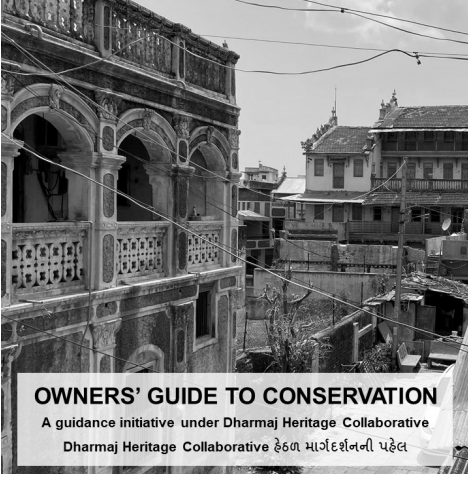

હાલની પ્રવૃત્તિઓ

મોડર્ન એટેણર્જર્ડ આર્કાઇવ્સ પ્રોગ્રામ (MEAP) - UCLA લાઇબ્રેરી ગ્રાન્ટિંગ પ્રોગ્રામ ગ્રાન્ટનો ઉદ્દેશ્ય ૨૦મી અને ૨૧મી સદીથી જોખમમાં મુકાયેલી આર્કાઇવલ સામગ્રીને ડિજિટાઇઝ કરવાનો અને સુલભ બનાવવાનો છે. આ અનુદાન દ્વારા, DHC સંગ્રહમાંથી દુર્લભ પુસ્તકો અને રેકોર્ડ્સના ડિજિટાઇઝેશન અને જાળવણી તરફ કામ કરવાનો હેતુ ધરાવે છે. DHC ટીમે ડિસેમ્બર ૨૦૨૧માં ગ્રાન્ટ માટે પ્રારંભિક અરજીના તબક્કાને સફળતાપૂર્વક પાર કરી દીધું છે અને ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૨માં વિગતવાર અરજી આપી છે.

સંરક્ષણ માટે માલિકની માર્ગદર્શિકા

આ પ્રોજેક્ટ ધર્મજ અંગેની પ્રવર્તમાન જાગૃતિને વાસ્તવિક સંરક્ષણ પ્રયાસો સુધી પહોંચાડવાનો પ્રયાસ છે. ધર્મજના જે રહેવાસીઓ અને વતનીઓ તેમના ઘરોનું ઐતિહાસિક મૂલ્યો અને વારસાની જાળવણી અકબંધ રાખી તેમાં સુધારો કરવા ઇછતાં હોય, તેઓ માટે સંરક્ષણ દિશાનિર્દેશોનું એક સંકલન તૈયાર કરવામાં આવશે. CHC અને અવિચળ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન સ્વીકારે છે કે ઘણા રહેવાસીઓ ધર્મજની વિશિષ્ટતા અને ઓળખનો અભિન્ન ભાગ બનેલા વારસાના મહત્વ પ્રત્યે સભાન છે અને વર્તમાન તથા આવનારી પેઢીઓ માટે તેમને જાળવણ કરવા માટે સકારાત્મક યોગદાન આપવા માગે છે.

હાથ ધરાવેલી પ્રવૃત્તિઓ

ધર્મજના રહેવાસીઓ અને ડાયસ્પોરા માટે એક પુસ્તિકા તૈયાર કરવામાં આવી છે જેથી લોકો તેમાં યોગદાન આપી શકે તે માટેની પહેલ અને સંભવિત રીતો સમજાવે.

હાલની પ્રવૃત્તિઓ

ડિરેક્ટેડ રિસર્ચ પ્રોજેક્ટ (DRP)

જાન્યુઆરી-મે ૨૦૨૨

મસ્તેર્સ ઇન કન્ઝર્વેશન એન્ડ રિજનરેશન (MCR)

અને મસ્તેર્સ ઇન આર્કિટેક્ચરલ હિસ્ટ્રી એન્ડ થિયારી (MAHT)

ફેકલ્ટી ઓફ આર્કિટેક્ચર, CEPT યુનિવર્સિટી

MCR અને MAHT પ્રોગ્રામના વિદ્યાર્થીઓ હાલમાં માર્ગદર્શિત સંશોધન પ્રોજેક્ટ્સ પર કામ કરી રહ્યા છે જેમાં ધર્મજની પરંપરાગત ઇમારતી લાકડા અને આર્ટ ડેકો ઇમારતોની હાલની સ્થિતિ અને આ માળખાના સંરક્ષણ અને જાળવણીની આસપાસના વિશિષ્ટ મુદ્દાઓની પદ્ધતિસરની તપાસ કરવામાં આવે છે. આ પ્રોજેક્ટ્સના ભાગ રૂપે ઉત્પાદિત કાર્યનો હેતુ સંરક્ષણ માટે માલિકની માર્ગદર્શિકા માટે માહિતી એકત્ર કરવાની પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવાનો છે.

એકત્રિત કરેલી માહિતી (જૂન ૨૦૨૧-માર્ચ ૨૦૨૨)

માસ્ટર્સ ઇન કન્ઝર્વેશન એન્ડ રિજનરેશન (MCR)
ફેકલ્ટી ઓફ આર્કિટેકચર, CEPT યુનિવર્સિટી

ફાઉન્ડેશન સ્ટુડિયો (સેમેસ્ટર ૧)

ફોટોગ્રાફી, માપણી, હાલની સ્થિતિનું પરીક્ષણ અને સ્થાપત્યકલાનું વિશ્લેષણ:

1. એમ. ડી. સર પુસ્તકાલય
2. આથમણી ખડકી
3. અરબિંદો ભુવન

કામ જોવા [અહીં દેખાવો.](#)

અર્બન રિજનરેશન સ્ટુડિયો (સેમેસ્ટર ૩)

ધર્મજના વિકાસની ઐતિહાસિક સમયરેખા
ધર્મજ અને ચરોતર પ્રદેશની સામાજિક કથા

નીચેની માહિતી દર્શાવતા ધર્મજના નક્શા:

1. વસાહતની ગોઠવણી
2. શેરીઓની ગોઠવણી
3. સાંસ્કૃતિક વારસાની સંપત્તિઓ અને સીમાચિહ્નો
4. મકાનનો ઉપયોગ અને વર્તમાન ભોગવટાની સ્થિતિ
5. સ્થાપત્ય શૈલીઓ
6. ઇમારતોની ઊંચાઈ

કામ જોવા [અહીં દેખાવો.](#)

CEPT વિન્ટર સ્કૂલ: 'હેરિટેજ એન્ડ ડિજિટલ મેથડ્સ ઓફ ડોક્યુમેન્ટેશન'

1. ધર્મજની એરિયલ તસવીર
2. સ્ટ્રીટ એલિવેશન
3. કાળીદાસ જેઠાભાઈ હાઉસની એલિવેશન અને 3Dદૃશ્યો

કામ જોવા [અહીં દેખાવો.](#)

સ્વયંસેવકની સંડોવણી

1. પુસ્તકાલય સંગ્રહમાંથી ૨૮૦૦+ પુસ્તકોની સૂચિ
2. પુસ્તકાલય સંગ્રહની પ્રકૃતિ પર વિશ્લેષણ

DHC ટીમ: CHCમાંથી ડૉ. જુજા દેસાઈ, આશના પટેલ, મૃદુલા માને, નિગાર શેખ, ઝિયસ પીઠાવાલા, સાત્વિકા પંચોલી, દ્રષ્ટિ નાકરાણી, જુહી બાફના અને લક્ષ્મી આર અને અવિચલ હેરિટેજ ફાઉન્ડેશન તરફથી અલ્પિતા પટેલ.

પહેલને સમર્થન આપવા બદલ અમે ધર્મજ કેળવણી મંડળ અને અનુદાન આપનારાઓ અને અમારા શુભેચ્છકોનો આભાર માનીએ છીએ. અમે ધરમજમાં કામ કરવાના ગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓના આવાસમાં ઉદારતાથી મદદ કરવા બદલ જલારામ મંદિર ટ્રસ્ટ, પુલિન પટેલ અને વિજય પટેલનો આભાર માનીએ છીએ. અમે કાળીદાસ જેઠાભાઈ હાઉસને કન્ઝર્વેશન સાઈટ સ્કૂલ તરીકે આપવા બદલ મીતા પટેલ, અવની પટેલ અને કાળીદાસ જેઠાભાઈના વારસદારોનો આભાર માનીએ છીએ અને મુખી ડેલુને કન્ઝર્વેશન સાઈટ સ્કૂલ તરીકે આપવા કરવા બદલ હરીશ પટેલનો આભાર માનીએ છીએ. અમે ચેતન ગજ્જર, વિકીકુમાર વાઘારી અને તેમની સંબંધિત ટીમોને કાલિદાસ જેઠાભાઈ હાઉસ અને મુખી ડેલુ ખાતેની કન્ઝર્વેશન સાઈટ સ્કૂલમાં સુરક્ષિત અને સાવચેતીપૂર્વક તોડાણના કાર્ય માટે આભાર માનીએ છીએ.

અમે આસ્થા દેસાઈ, અદિતિ ડાલિયા, જહાનવી સિંહા, ખુશ્બૂ પટેલ, નિધિ પટેલ, પૂર્વી ડાભી, પ્રિયંકા બઘેલ, સૌમ્યા બાબરિયા, શ્રીના દેસાઈ, સ્તુતિ પંડ્યા, તન્મય ભાવસાર અને ઝલક પંડ્યાનો પુસ્તકાલયના સંગ્રહને સૂચિબદ્ધ કરવા માટે તેમનો સમય અને કૌશલ્ય સ્વયંસેવી આપવા બદલ આભાર માનીએ છીએ. અમે CEPT યુનિવર્સિટીની આર્કિટેક્ચર ફેકલ્ટીના માસ્ટર્સ ઇન કન્ઝર્વેશન એન્ડ રિજનરેશન (MCR) પ્રોગ્રામના વિદ્યાર્થીઓ અને 'હેરિટેજ એન્ડ ડિજિટલ મેથડ્સ ઓફ ડોક્યુમેન્ટેશન'ની CEPT વિન્ટર સ્કૂલ ૨૦૨૧ ના સહભાગીઓને આ પહેલમાં તેમના શૈક્ષણિક જોડાણ અને યોગદાન અમારી પ્રશંસા અને આભાર વ્યક્ત કરીએ છીએ.

અમે ડૉ. એલિસ ટિલ્ચે, અનુપમ સાહ, ડૉ. ગૌરી ભરત, મણિયારાસન રાજેન્દ્રન, મેહુલ શાહ અને રત્ના ભારતીનો તેમની કુશળતા દ્વારા પહેલ માટે તેમનો સમય અને પ્રયત્નો આપવા બદલ આભાર માનીએ છીએ.

DHCને સમર્થન આપો

[તમારું યોગદાન નોંધાવો](#)
કોઈપણ DHC પ્રોજેક્ટમાં દાન આપો

[અમારી સાથ જોડાઓ](#)
તમારા સમય અને કુશળતાનું યોગદાન આપો

[સાઇટ ભલામણ કરો](#)
ધર્મજમાં સંશોધનના કામમાં મદદ કરો

[અમને લખો](#)
chc@cept.ac.in
info@avichal.org

વધુ માહિતી મેળવો

વેબસાઇટ crdf.org.in/center/center-for-heritage-conservation
avichal.org

ઇન્સ્ટાગ્રામ [@chccept](#) | [@ceptresearch](#)
[@avichalheritagefoundation](#)

ફેસબુક facebook.com/chccept/
facebook.com/AvichalHeritageFoundation/

ટ્વિટર [@chccept](#) | [@ceptresearch](#)

લિન્કડિન Center for Heritage Conservation

આ રિપોર્ટમાં ઉપયોગમાં લેવાતી છબીઓનું યોગદાન CHC ટીમના સભ્યો અને MCR, CEPT યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.